

KONZERVATÍVNY
INŠTITÚT
M. R. ŠTEFÁNKA
M. R. STEFANIK
CONSERVATIVE
INSTITUTE

Slovensko – krajina poslancov

Počty poslancov v komunálnej politike v SR

Dušan Sloboda

Obsah

I.	Úvod	3
II.	Legislatívny rámec	4
1.	Obce a mestá SR	4
2.	Mestá s dvojstupňovou miestnou samosprávou	5
2.1.	Hlavné mesto SR Bratislava	5
2.2.	Košice	6
III.	Komunálne voľby v období rokov 1990 – 2002	8
IV.	Počty poslancov obecných, mestských a miestnych zastupiteľstiev v SR vo volebnom období 2002 – 2006	9
1.	Počty poslancov obcí a miest SR	9
2.	Počty poslancov v hlavnom meste SR Bratislave	15
3.	Počty poslancov v Košiciach	17
V.	Porovnanie počtu komunálnych poslancov v krajinách V4	22
VI.	Odmeňovanie poslancov v komunálnej politike	23
VII.	Záver	25
VIII.	Zdroje a použitá literatúra	27
IX.	O autoroch	29

I. Úvod

Zatiaľ čo výsledky ostatných parlamentných volieb zo 17. júna 2006 ešte stále len pozvoľna doznievajú, na Slovensku sa opäť zvoliebneva. Ku koncu sa totiž chýli štvorročný mandát, ktorý dali voliči zástupcom v samospráve obcí. Dňa 2. decembra 2006 budeme preto v komunálnych voľbách rozhodovať o tom, ktorých starostov a primátorov, ako i poslancov obecných, mestských a miestnych zastupiteľstiev zvolíme do ich funkcií opäť a ktorých už ich doterajšie pôsobenie k znovuzvoleniu neoprávňuje a na ich miesta zvolíme iných.

Kým v parlamentných voľbách volíme 150 poslancov, v tých komunálnych sme si v decembri 2002 zvolili spolu 2 926 starostov a primátorov, a taktiež 21 644 poslancov, ktorí za nás rozhodujú o veciach verejných v 2 926-tich obecných, mestských a miestnych zastupiteľstvách.

Podľa § 11 (ods. 3) zákona č. 369/1990 Zb. o obecnom zriadení v znení neskorších predpisov platí, že *počet poslancov obecného zastupiteľstva na celé volebné obdobie určí pred voľbami obecné zastupiteľstvo podľa počtu obyvateľov obce*, pričom zákon definuje veľkostné kategórie obcí na základe počtu obyvateľov a priradzuje tak obciam intervalovo rozsah počtu poslancov obecného zastupiteľstva. Určenie takto stanoveného minimálneho a maximálneho počtu poslancov obecných zastupiteľstiev sa prvý krát uplatnilo v ostatných voľbách do samosprávy obcí, ktoré sa konali v dňoch 6. a 7. decembra 2002.

Podľa § 9 (ods. 3) zákona č. 346/1990 Zb. o voľbách do samosprávy obcí v znení neskorších predpisov platí, že *volebné obvody a počet poslancov pre voľby do obecných (mestských) zastupiteľstiev určí obecné (mestské) zastupiteľstvo a zverejní ich najneskôr 65 dní pred dňom volieb*. Najneskorší termín pre určenie počtu poslancov, ktorých budú voliči v jednotlivých obciach a mestách SR voliť v nastávajúcom komunálnych voľbách, uplynie 28. septembra 2006. Vo viacerých obecných zastupiteľstvách už o počte poslancov rozhodli, iné to čaká v najbližších dňoch.

Pri tejto príležitosti pripravil Konzervatívny inštitút M. R. Štefánika štúdiu o počte komunálnych poslancov v SR. Štúdia v úvode predstavuje prehľad legislatívy, ktorá je rámcom pre určenie počtu poslancov v obciach, mestách a mestských častiach Slovenska. Ďalej obsahuje analýzu počtu komunálnych poslancov od roku 1990 až dodnes, ako i pohľad na počty poslancov v obciach a mestách v prebiehajúcom volebnom období 2002-2006. Zaoberáme sa i porovnaním počtu poslancov pôsobiacich v komunálnej politike na Slovensku a v ostatných krajinách Visegrádskej štvorky (V4). Analýza pojednáva i o odmeňovaní poslancov v komunálnej politike.

Cieľom tejto štúdie je najmä poukázanie na to, ako sa reálny počet volených poslancov líši od najnižšieho zákonom stanoveného počtu. Rozdrobená sídelná štruktúra SR a vysoký počet obcí znamená i vysoký počet obecných, mestských a miestnych poslancov, čo v konečnom dôsledku znamená drahý a neefektívny výkon verejnej správy a plytvanie prostriedkov daňovníkov.

II. Legislatívny rámec

Ústavný základ zastupiteľskej demokracie na úrovni obcí definuje štvrtá hlava Ústavy SR, venovaná územnej samospráve, a to v čl. 69 (ods. 1 a ods. 2) nasledovne:

Orgánmi obce sú

a) obecné zastupiteľstvo,

b) starosta obce.

Obecné zastupiteľstvo tvoria poslanci obecného zastupiteľstva. Poslancov volia na štvorročné obdobie obyvatelia obce, ktorí majú na jej území trvalý pobyt. Voľby poslancov sa uskutočňujú na základe všeobecného, rovného a priameho volebného práva tajným hlasovaním.

Starostu obce volia obyvatelia obce, ktorí majú na jej území trvalý pobyt, na základe všeobecného, rovného a priameho volebného práva tajným hlasovaním na štvorročné obdobie. Starosta obce je výkonným orgánom obce; vykonáva správu obce a zastupuje obec navonok. Dôvody a spôsob odvolania starostu pred uplynutím volebného obdobia ustanoví zákon.

1. Obce a mestá SR

Základným legislatívnym rámcom pre spravovanie vecí verejných na úrovni samosprávy obcí je zákon o obecnom zriadení. Tento zákon určuje i počet poslancov obecných (mestských) zastupiteľstiev volených občanmi – voličmi v jednotlivých obciach. Ustanovenia týkajúce sa počtu poslancov sa v znení zákona vyvíjali nasledovne:

Obdobie rokov 1990 – 1992

Zákon č. 369/1990 Zb. o obecnom zriadení s účinnosťou od 24. novembra 1990 stanovil v § 11 (ods. 2), že:

Počet poslancov obecného zastupiteľstva určí obecné zastupiteľstvo v rozmedzí od 9 do 60.

Obdobie rokov 1992 – 2001

Zákonom č. 295/1992 Zb. o niektorých opatreniach v miestnej samospráve a v štátnej správe sa s účinnosťou od 1. júla 1992 novelizoval i zákon o obecnom zriadení, pričom § 11 (ods. 2) bol doplnený nasledovne:

Počet poslancov obecného zastupiteľstva určí obecné zastupiteľstvo v rozmedzí od 9 do 60; ak ide o obec s počtom obyvateľov menej ako 40, je potrebných najmenej päť poslancov obecného zastupiteľstva.

Obdobie od roku 2001

Významnú zmenu priniesol však až zákon č. 453/2001 Z. z., ktorým sa s účinnosťou od 1. januára 2002 novelizoval zákon o obecnom zriadení, pričom ustanovenia ohľadom počtu poslancov sa v rámci § 11 (ods. 3) zmenilo nasledovne:

Počet poslancov obecného zastupiteľstva na celé volebné obdobie určí pred voľbami obecné zastupiteľstvo podľa počtu obyvateľov obce takto:

a) do 40 obyvateľov obce 3 poslanci,

b) od 41 do 500 obyvateľov obce 3 až 5 poslancov,

c) od 501 do 1 000 obyvateľov obce 5 až 7 poslancov,

- d) od 1 001 do 3 000 obyvateľov obce 7 až 9 poslancov,
- e) od 3 001 do 5 000 obyvateľov obce 9 až 11 poslancov,
- f) od 5 001 do 10 000 obyvateľov obce 11 až 13 poslancov,
- g) od 10 001 do 20 000 obyvateľov obce 13 až 19 poslancov,
- h) od 20 001 do 50 000 obyvateľov obce 15 až 25 poslancov,
- i) od 50 001 do 100 000 obyvateľov obce 19 až 31 poslancov,
- j) nad 100 000 obyvateľov obce 23 až 41 poslancov.

2. Mestá s dvojstupňovou miestnou samosprávou

Špecifické postavenie v samospráve majú na Slovensku podľa Ústavy SR v súčasnosti dve mestá, a to Bratislava a Košice.

2.1. Hlavné mesto SR Bratislava

Postaveniu Bratislavy sa venuje tretí oddiel prvej hlavy Ústavy SR, z čl. 10 (ods. 2) ktorého vyplýva, že:

Postavenie Bratislavy ako hlavného mesta Slovenskej republiky ustanoví zákon.

Zákon, ktorým sa na základe vyššie zmieneného definuje postavenie Bratislavy je zákon o hlavnom meste Slovenskej republiky Bratislave. Tento zákon určuje vo svojej druhej časti venovanej samospráve hlavného mesta okrem iného:

- a) v § 6 orgány mesta nasledovne:

Orgánmi hlavného mesta sú:

- a) mestské zastupiteľstvo,
- b) primátor hlavného mesta.

- b) a v § 7 orgány mestských častí:

Orgánmi mestskej časti sú:

- a) miestne zastupiteľstvo,
- b) starosta.

Zákon č. 377/1990 Zb. o hlavnom meste Slovenskej republiky Bratislave v znení neskorších predpisov určuje i počet poslancov mestského zastupiteľstva a miestnych zastupiteľstiev mestských častí volených občanmi – voličmi mesta resp. jednotlivých mestských častí. Ustanovenia týkajúce sa počtu poslancov sú v znení zákona nemenné od počiatku jeho účinnosti odo dňa 24. novembra 1990:

Obdobie od roku 1990

V tretej časti zákona sa hovorí o postavení orgánov hlavného mesta, pričom v § 11 (ods. 1 a ods. 2), sa uvádza, že:

Mestské zastupiteľstvo je zastupiteľským zborom obyvateľov hlavného mesta a orgánom samosprávy hlavného mesta. Rozhoduje o najdôležitejších otázkach celomestského charakteru.

Mestské zastupiteľstvo má 80 poslancov volených obyvateľmi hlavného mesta v priamych voľbách. Počet poslancov volených v jednotlivých mestských častiach určí mestské zastupiteľstvo podľa podielu počtu obyvateľov mestskej časti na celkovom počte obyvateľov hlavného mesta, pričom každá z nich má v mestskom zastupiteľstve aspoň jedného poslanca.

V štvrtej časti zákona sa hovorí o postavení orgánov mestskej časti, pričom v § 15 (ods. 1) a § 16 (ods. 2) sa uvádza, že:

Miestne zastupiteľstvo je zastupiteľským orgánom obyvateľov mestskej časti a orgánom samosprávy mestskej časti.

Počet poslancov miestneho zastupiteľstva určí miestne zastupiteľstvo tak, aby malo:

- a) v mestských častiach do 3 000 obyvateľov 9 – 13 poslancov,*
- b) v mestských častiach nad 3 000 do 20 000 obyvateľov 11 – 30 poslancov,*
- c) v mestských častiach nad 20 000 obyvateľov 31 – 60 poslancov.*

2.2. Košice

Osobitné postavenie mesta Košice sa odvíja od § 22a zákona o obecnom zriadení, podľa ktorého platí, že:

Právne postavenie, územné usporiadanie a orgány samosprávy miest s počtom obyvateľov nad 200 000 upravuje osobitný zákon.

Zákon, ktorým sa ďalej konkretizuje vyššie uvedené, je zákon o meste Košice. Tento zákon určuje vo svojej druhej časti venovanej samospráve mesta okrem iného:

- a) v § 6 orgány mesta nasledovne:

Orgánmi mesta sú:

- a) mestské zastupiteľstvo,*
- b) primátor mesta.*

- b) a v § 7 orgány mestských častí:

Orgánmi mestskej časti sú:

- a) miestne zastupiteľstvo,*
- b) starosta.*

Tento zákon určuje i počet poslancov mestského zastupiteľstva a miestnych zastupiteľstiev mestských častí volených občanmi – voličmi mesta resp. jednotlivých mestských častí. Ustanovenia týkajúce sa počtu poslancov sa v znení zákona vyvíjali nasledovne:

Obdobie rokov 1990 – 2006

Podľa tretej časti zákona č. 401/1990 Zb. o meste Košice v znení neskorších predpisov, venovanej postaveniu orgánov mesta, s účinnosťou od 24. novembra 1990, platilo:

a) podľa § 10 (ods. 1 a ods. 2), že:

Mestské zastupiteľstvo je zastupiteľským zborom obyvateľov mesta a orgánom samosprávy mesta. Rozhoduje o najdôležitejších otázkach celomestského charakteru.

Mestské zastupiteľstvo má 80 poslancov volených obyvateľmi mesta v priamych voľbách. Počet poslancov volených v jednotlivých mestských častiach určí mestské zastupiteľstvo podľa podielu počtu obyvateľov mestskej časti na celkovom počte obyvateľov mesta, pričom každá z nich má v mestskom zastupiteľstve aspoň jedného poslanca.

b) a podľa § 14, že:

Miestne zastupiteľstvo je zastupiteľským zborom obyvateľov mestskej časti a orgánom samosprávy mestskej časti.

Počet poslancov miestnych zastupiteľstiev bol upravený osobitne v štvrtej časti zákona v § 18 nasledovne:

Počet poslancov miestneho zastupiteľstva určí miestne zastupiteľstvo tak, aby malo:

- a) v mestských častiach do 3 000 obyvateľov 9 až 13 poslancov,*
- b) v mestských častiach nad 3 000 do 20 000 obyvateľov 13 – 30 poslancov,*
- c) v mestských častiach nad 20 000 obyvateľov 31 – 60 poslancov.*

Obdobie po roku 2006

Zmenu priniesol až zákon č. 222/2006 Z. z., ktorým sa novelizoval zákon o meste Košice, pričom ustanovenia ohľadom počtu poslancov sa v rámci § 18 s účinnosťou odo dňa vyhlásenia (čiže 21. apríla 2006) zmenili nasledovne:

Počet poslancov miestneho zastupiteľstva určí miestne zastupiteľstvo tak, aby malo

- a) v mestských častiach do 3 000 obyvateľov 5 až 9 poslancov,*
- b) v mestských častiach nad 3 000 obyvateľov do 10 000 obyvateľov 9 až 13 poslancov,*
- c) v mestských častiach nad 10 000 obyvateľov do 20 000 obyvateľov 13 až 19 poslancov,*
- d) v mestských častiach nad 20 000 obyvateľov 19 až 23 poslancov.*

Zároveň, podľa novely zákona o meste Košice platí, že s účinnosťou odo dňa vykonania všeobecných volieb do orgánov samosprávy obcí v roku 2006 (čiže 2. decembra 2006) vstupuje do platnosti i nové znenie § 10 (ods. 2), ktoré znie:

Mestské zastupiteľstvo má 50 poslancov volených obyvateľmi mesta v priamych voľbách.

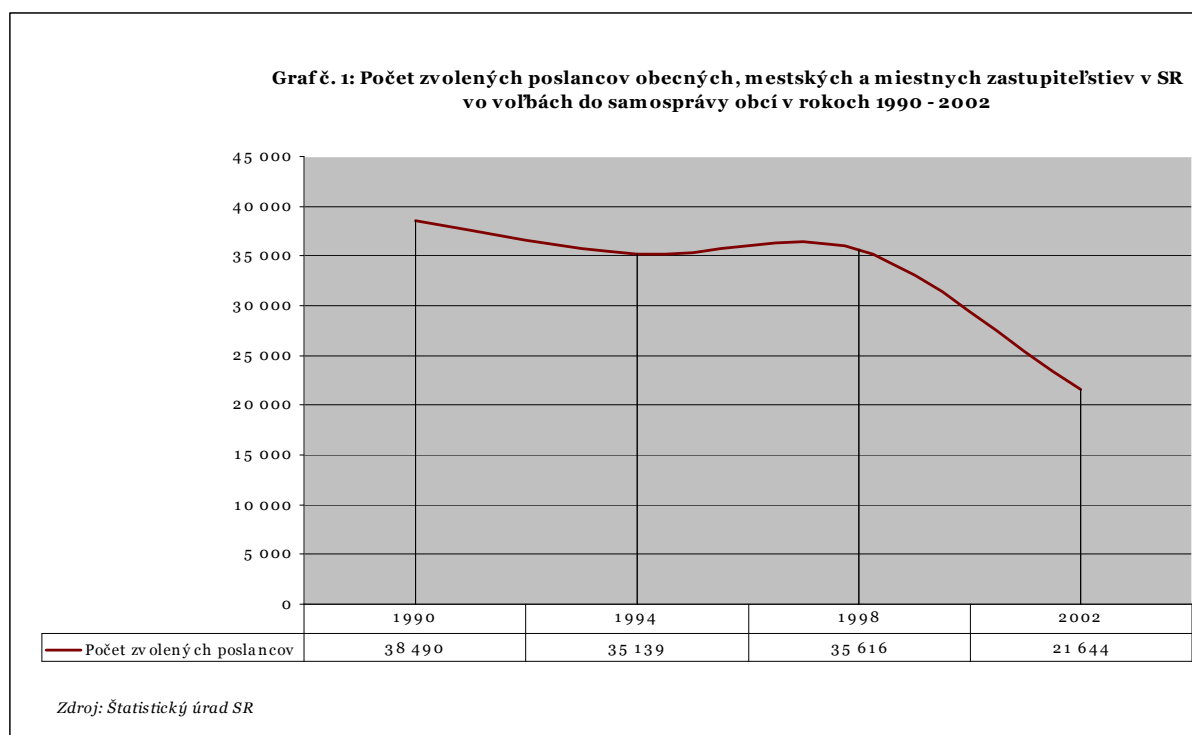
To znamená, že v komunálnych voľbách dňa 2. decembra 2006 Košičania už budú voliť 50-členné mestské zastupiteľstvo (a zároveň ďalšie stovky poslancov mestských častí).

III. Komunálne voľby v období rokov 1990 – 2002

Po celospoločenskej zmene, ktorú odštartoval 17. november 1989, bola v roku 1990 prijatím zákona o obecnom zriadení a zákona o voľbách do samosprávy obcí opätovne ustanovená samospráva na úrovni obcí volená demokraticky občanmi, čím sa nahradila dovtedajšia sústava národných výborov, ktoré desaťročia predstavovali jednu zo zložiek moci komunistickej strany v území.

Na celospoločenské zmeny reagovala i sídelná štruktúra krajiny, keďže v období rokov 1989 – 1991 sa počet obcí zvýšil o 131 na 2 825. Prevládali procesy vzniku obcí rozčlenením vidieckej obce či odčlenením aglomerovanej obce od mesta. Tieto prejavy treba chápať ako súčasť celkovej demokratizácie spoločnosti a najmä ako reakciu na často neodôvodnené prípady integrácie obcí v 70. rokoch 20. storočia, a to zväčša k mestským sídlam. V ďalšom období sa situácia stabilizovala, avšak počet obcí neustále rástol na súčasných takmer 2 900. Sídelnú štruktúru Slovenska možno charakterizovať ako výrazne rozdrobenú s veľkým podielom malých obcí. Z takmer 2 900 obcí Slovenska tvoria obce s menej než 1 000 obyvateľmi až 67%, pričom ich obýva len 16% celkovej populácie krajiny (Slavík 1994, Sloboda 2004).

Rozdrobenosť sídelnej štruktúry má svoj odraz i v komunálnej politike. Približne 2 900 obecných, mestských a miestnych úradov znamená rovnaký počet obecných, mestských a miestnych zastupiteľstiev, do ktorých občania volia desaťtisíce poslancov ako svojich zástupcov (viď graf č. 1).

V prvých slobodných voľbách do samosprávy obcí v roku 1990 bolo zvolených spolu 38 490 poslancov. V ďalších voľbách v roku 1994 možno pozorovať pokles na 35 139 zvolených poslancov, nasledovaný miernym nárastom vo voľbách v roku 1998, kedy občania zvolili 35 616 poslancov. Vysoký počet poslancov a zmeny ich počtu po jednotlivých voľbách súvisia s faktom, že v danom období platilo zákonné ustanovenie, podľa ktorého počet poslancov obecných zastupiteľstiev určovali obecné zastupiteľstvá pod jedinou všeobecnou podmienkou, ktorá ohraňovala rozmedzie počtu poslancov, a to „od 9 do 60,“ bez ohľadu na počet obyvateľov obce (viac v časti II. Legislatívny rámec).

Výrazný pokles počtu poslancov pozorujeme až po voľbách v roku 2002, kedy bolo zvolených 21 644 poslancov. Táto zmena bola spôsobená novelou zákona o obecnom zriadení (§ 11), kedy boli zavedené nové rozmedzia počtu poslancov, a to nie všeobecne, pre všetky obce rovnako, ale diferencovane, na základe zaradenia obce k desiatim veľkostným typom podľa počtu obyvateľov (viac v časti II. Legislatívny rámec).

IV. Počty poslancov obecných, mestských a miestnych zastupiteľstiev v SR vo volebnom období 2002 – 2006

Ako sme už uviedli, určenie minimálneho a maximálneho počtu poslancov obecných zastupiteľstiev sa prvý krát uplatnilo v ostatných voľbách do samosprávy obcí, ktoré sa konali v dňoch 6. a 7. decembra 2002. Napriek tomu, že v porovnaní s predošlým volebným obdobím 1998 – 2002 došlo k významnému zníženiu počtu poslancov pôsobiacich v komunálnej politike (z 35 616 na 21 644), zďaleka nebol využitý priestor, ktorý priniesla novela zákona o obecnom zriadení, pokiaľ ide o možnosti znížiť počet poslancov (viď tab. č. 1).

Tab. č. 1: Počet poslancov obecných a mestských zastupiteľstiev obcí a miest SR

Veľkostná kategória obcí podľa počtu obyvateľov	Počet obcí	Počet poslancov				Stav dnes	Pomer počtu zvolených poslancov (dnešný stav) a minimálneho počtu poslancov podľa zákona (%)	Pomer počtu zvolených poslancov (dnešný stav) a maximálneho počtu poslancov podľa zákona (%)
		Podľa zákona pre obce danej veľkostnej kategórie		Celkovo za obce danej veľkostnej kategórie				
		Minimálny	Maximálny	Minimálny	Maximálny			
40 a menej	13	3	3	39	39	41 (*)	105,1	105,1
41-500	1154	3	5	3462	5770	5707	164,8	98,9
501-1000	774	5	7	3870	5418	5316	137,4	98,1
1001-3000	721	7	9	5047	6489	6321	125,2	97,4
3001-5000	98	9	11	882	1078	1054	119,5	97,8
5001-10000	55	11	13	605	715	688	113,7	96,2
10001-20000	32	13	19	416	608	581	139,7	95,6
20001-50000	29	15	25	435	725	693	159,3	95,6
50001-100000	9	19	31	171	279	273	159,6	97,8
100001 a viac	0	23	41	0	0	0	-	-
Košice	1	80	80	80	80	80	100,0	100,0
Bratislava	1	80	80	80	80	80	100,0	100,0
Spolu	2887	-	-	15087	21281	20834	138,1	97,9

Zdroj: Štatistický úrad SR (prepočty autor), zákon 369/1990 Zb., zákon č. 377/1990 Zb., zákon č. 401/1990 Zb.

(*) Vyšší než maximálny počet poslancov podľa zákona je spôsobený tým, že v obci Oľšínkov zvolili až 5 poslancov (namiesto 3 v súlade so zákonom)

Ako vyplýva z tab. č. 1, pomer počtu zvolených poslancov (volebné obdobie 2002 – 2006) a maximálne možného počtu poslancov podľa zákona je až 97,9% (celkovo za SR). Obecné a mestské zastupiteľstvá – teda poslanci – sa zväčša nesnažili znížiť svoj počet na minimálnu úroveň, ktorú umožňuje zákon, skôr naopak, svoje počty často ponechalo na maximálnej možnej miere.

1. Počty poslancov obcí a miest SR

Pozrime sa teraz bližšie na to, ako si poradili obecné zastupiteľstvá obcí jednotlivých veľkostných kategórií (podľa počtu obyvateľov) s možnosťou určiť počet volených poslancov v rozmedzí daným zákonom.

Kategória obcí do 40 obyvateľov (3 poslanci)

V trinástich obciach tejto veľkostnej kategórie, kam patria počtom obyvateľov najmenšie obce v SR, mali občania voliť 3 poslancov. Napriek tomu v obci Oľšínkov volili až 5 poslancov.

Oľšínkov (5 namiesto 3 poslancov). Ku dňu vyhlásenia volieb do samosprávy obcí dňa 29. augusta 2002 nemala obec podľa nám dostupných údajov potrebný počet 41 a viac obyvateľov, ktorý by oprávňoval obecné zastupiteľstvo rozhodnúť o voľbe 5 poslancov. K 1. júlu 2002 mala obec podľa údajov ŠÚ SR len 39 obyvateľov, pričom trend je klesajúci, keďže k 31. decembru 2002 mala obec už len 37 obyvateľov.

Paradoxná situácia nastala v obciach Príkra a Šarbov, v ktorých pre nízky počet obyvateľov nebolo možné vytvoriť volebné komisie a vykonať voľby v riadnom termíne v decembri 2002, keďže podľa § 14 zákona č. 369/1990 Zb. o voľbách do samosprávy obcí v znení neskorších predpisov „miestna volebná komisia musí mať najmenej päť členov,“ pričom však zároveň podľa § 11 platí, že „kandidát na poslanca obecného (mestského) zastupiteľstva alebo na starostu obce (primátora) nemôže byť členom volebnej komisie.“ Nové voľby sa preto konali opäť v apríli 2003 (aby bolo možné voľby vykonať, do týchto obcí

sa prihlásili k pobytu noví obyvatelia (chalupári), čím sa počet obyvateľ zvýšil tak, že bolo možné vytvoriť volebné komisie), avšak v Šarbove boli potrebné ešte ďalšie doplňovacie voľby poslanca, keďže o post poslanca zastupiteľstva mali záujem len dvaja kandidáti.

Napriek tomu, že sa nakoniec voľby v Príkrej a Šarbove na druhý (resp. tretí) raz podarilo vykonať, ťažko možno v týchto prípadoch hovoriť o „voľbe“, keďže o žiadny výber nešlo – cieľom bolo zvoliť orgány obce a nasilu tak potvrdiť, že ide stále ešte o obec, o obec, ktorá má de iure rovnaké postavenie ako akákoľvek iná obec či mesto SR. Takéto problémy s vykonaním volieb v malých obciach sa môžu, a zrejme i budú, opakovať.

Príkra a Šarbov (pôvodne o z 3 poslancov). V riadnom termíne nebolo možné voľby vykonať a zvoliť poslancov, podarilo sa to až v doplňujúcich voľbách v apríli 2003, pričom v Šarbove dovolili tretieho poslanca až v ďalších doplňujúcich voľbách. V takých malých obciach (s menej než dvomi desiatkami obyvateľov – voličov) ťažko vôbec možno hovoriť o „voľbe“, keďže nízky počet obyvateľov často umožňuje ledva postavenie jedného kandidáta na jeden mandát (starostu či poslanca).

Katégória obcí 41 – 500 obyvateľov (3 až 5 poslanci)

Z 154 obcí tejto najpočetnejšej veľkostnej kategórie sa zastupiteľstvá v 107 obciach rozhodli zachovať počet poslancov na hornej hranici možného podľa zákona, v piatich obciach dokonca občania volili vyšší, než zákonom určený počet: vo Vladiči 12 poslancov; v Pečeňadoch, Súlovciach, Nižnej Kamenici a Blatných Remetoch po 7 poslancov.

V šiestich obciach sa rozhodli poslanci v obecných zastupiteľstvách, že občania budú voliť nižší než maximálne možný počet poslancov (4) a len v tridsiatich šiestich obciach tejto kategórie oklieštili poslanci svoj počet na minimum (3).

Vladiča (12 namiesto 3 až 5 poslancov). Ku dňu vyhlásenia volieb do samosprávy obcí dňa 29. augusta 2002 nemala obec taký počet obyvateľov, aby mohlo obecné zastupiteľstvo rozhodnúť o tom, že počet poslancov stanoví na 12. To by bolo možné, ak by obec mala viac než 5 000 obyvateľov. Vladiča však podľa údajov ŠÚ SR mala k 1. júlu 2002 len 75 obyvateľov. Oproti voľbám v roku 1998, kedy Vladičania volili 20 poslancov došlo k zníženiu počtu na spomínaných 12, čo evokuje, že obecné zastupiteľstvo Vladiče zaregistrovalo novelu zákona, avšak vyložilo si ju svojsky.

Pečeňady (7 namiesto 3 až 5 poslancov). Ku dňu vyhlásenia volieb do samosprávy obcí dňa 29. augusta 2002 nemala obec taký počet obyvateľov, aby mohlo obecné zastupiteľstvo rozhodnúť o tom, že počet poslancov stanoví na 7. To by bolo možné, ak by obec mala viac než 500 obyvateľov. Pečeňady mali však podľa údajov ŠÚ SR k 1. júlu 2002 len 477 obyvateľov. Oproti voľbám v roku 1998, kedy voliči v Pečeňadoch volili 12 poslancov, došlo síce k zníženiu počtu na 7, avšak nie na zákonných 3 až 5.

Súlovce (7 namiesto 3 až 5 poslancov). Identický prípad ako sú Pečeňady. Ku dňu vyhlásenia volieb do samosprávy obcí dňa 29. augusta 2002 nemala obec taký počet obyvateľov, aby mohlo obecné zastupiteľstvo rozhodnúť o tom, že počet poslancov stanoví na 7. To by bolo možné, ak by obec mala viac než 500 obyvateľov. Súlovce mali však podľa údajov ŠÚ SR k 1. júlu 2002 len 477 obyvateľov. Oproti voľbám v roku 1998, kedy voliči v Súlovciach volili 12 poslancov došlo síce k zníženiu počtu na 7, no nie až na zákonných 3 až 5.

Nižná Kamenica (7 namiesto 3 až 5 poslancov). Podobne ako Súlovce a Pečeňady, i Nižná Kamenica má takmer 500 obyvateľov, čo však občanov neopravňuje voliť až 7 poslancov. Ku dňu vyhlásenia volieb do samosprávy obcí dňa 29. augusta 2002 nemala obec taký počet obyvateľov, aby mohlo obecné zastupiteľstvo rozhodnúť o tom, že počet poslancov stanoví na 7. Nižná Kamenica mala podľa údajov ŠÚ SR k 1. júlu 2002 len 493 obyvateľov. Oproti voľbám v roku 1998, kedy voliči v Nižnej Kamenici volili 12 poslancov došlo síce k zníženiu počtu na 7, no nie až na zákonných 3 až 5.

Blatné Remety (7 namiesto 3 až 5 poslancov). Ku dňu vyhlásenia volieb do samosprávy obcí dňa 29. augusta 2002 mala obec takmer taký počet obyvateľov, aby mohlo obecné zastupiteľstvo rozhodnúť o tom, že počet poslancov stanoví na 7. Podľa údajov ŠÚ SR k najbližšiemu dátumu, ku ktorému sú k dispozícii, teda k 1. júlu 2002, mala obec len 498 obyvateľov, a rovnaký počet mala i k 31. decembru 2002. Oproti voľbám v roku 1998, kedy voliči v Blatných Remetoch volili 9 poslancov došlo síce k zníženiu počtu na 7, no podľa zákona by obecné zastupiteľstvo malo mať 3 až 5.

Kategória obcí 501 – 1 000 obyvateľov (5 až 7 poslancov)

Zo 774 obcí tejto kategórie v až 713-tich z nich obecné zastupiteľstvá rozhodli, že počet poslancov stanovia na maximálny možný (7).

V 20 obciach sa volilo 6-členné zastupiteľstvo a len v 41 obciach sa rozhodli, že postačí i 5 obecných poslancov.

Kategória obcí 1 001 – 3 000 obyvateľov (7 až 9 poslancov)

Zo 721 obcí a miest tejto veľkostnej kategórie má až 624 z nich maximálny počet poslancov, jedna obec (Nižná Myšľa) má dokonca vyšší než zákonom určený počet (11).

V ďalších 22 obciach bolo občanmi volených 8 poslancov, a len v 75-tich obciach a mestách tejto kategórie sa volili zastupiteľstvá s minimálnym počtom 7 poslancov.

Nižná Myšľa (11 namiesto 7 až 9 poslancov). Ku dňu vyhlásenia volieb do samosprávy obcí dňa 29. augusta 2002 nemala obec taký počet obyvateľov, aby mohlo obecné zastupiteľstvo rozhodnúť o tom, že počet poslancov stanoví na 11. To by bolo možné, ak by obec mala viac než 3 000 obyvateľov. Nižná Myšľa však mala podľa údajov ŠÚ SR k 1. júlu 2002 len 1 312 obyvateľov. Rovnaký počet 11 poslancov volili občania Nižnej Myšle i v predošlých voľbách v roku 1998, čo evokuje, že obecné zastupiteľstvo buď nezaregistrovalo novelu zákona, alebo ju ignorovalo z iných dôvodov a ponechalo počet poslancov bez zmeny.

Kategória obcí 3 001 – 5 000 obyvateľov (9 až 11 poslancov)

Z 98 obcí a miest tejto kategórie má až 82 obcí maximálny možný počet poslancov, pričom jedna obec (Čaňa) má dokonca vyšší než zákonom povolený počet poslancov.

V ďalších 5 obciach volili občania 10 poslancov a len v 10 mestách a obciach tejto veľkostnej kategórie zastupiteľstvá pred voľbami rozhodli, že pre potreby rozhodovania o správe vecí verejných postačí i minimálny počet poslancov (9).

Čaňa (12 namiesto 9 až 11 poslancov). Ku dňu vyhlásenia volieb do samosprávy obcí dňa 29. augusta 2002 nemala obec taký počet obyvateľov, aby mohlo obecné zastupiteľstvo rozhodnúť o tom, že počet poslancov stanoví na 12. To by bolo možné, ak by obec mala viac než 5 000 obyvateľov. Čaňa však mala podľa údajov ŠÚ SR k 1. júlu 2002 len 4 910 obyvateľov. Oproti voľbám v roku 1998, kedy voliči v Čani volili 21 poslancov došlo síce k zníženiu počtu na 12, no maximálny počet poslancov podľa zákona pre obec veľkosti Čane je 11.

Kategória obcí 5 001 – 10 000 obyvateľov (11 až 13 poslancov)

Spomedzi 55 miest a obcí tejto kategórie nachádzame i také mestá a obce, kde bol zvolený minimálny možný počet poslancov (11), a to v mestách Dobšiná, Hurbanovo, Spišská Belá a Šaštín – Stráže, a v obciach Ivanka pri Dunaji a Raková.

V ďalších 15 mestách a obciach bolo zvolených 12 poslancov a maximálny počet 13 poslancov mali možnosť voliť občania zvyšných 34 miest a obcí tejto veľkostnej kategórie.

Dobšiná, Hurbanovo, Spišská Belá, Šaštín – Stráže, Ivanka pri Dunaji, Raková (11 poslancov). V týchto mestách a obciach sa rozhodli poslanci v zastupiteľstvách znížiť svoj počet na minimálnu úroveň určenú zákonom. Tento pozitívny príklad sa však už neopakuje u žiadneho mesta, ktoré počtom obyvateľov patrí do niektorej z veľkostných kategórií nad 10 000.

Turčianske Teplice (12 poslancov). Mestské zastupiteľstvo v júli 2006 rozhodlo, že pre volebné obdobie dokonca zvýši počet poslancov na maximálny počet povolený zákonom, teda na 13.

Kategória obcí 10 001 – 20 000 obyvateľov (13 až 19 poslancov)

Z 32 miest tejto kategórie má 17 miest nižší než maximálny počet poslancov (zväčša však ide len o rozdiel jedného poslanca), zvyšných 13 má maximálny počet poslancov a 2 mestá (Žiar nad Hronom a Dolný Kubín) majú dokonca vyšší než maximálny počet poslancov.

Najnižší počet poslancov v tejto kategórii občania volili v mestách Stará Turá, Šurany, Nová Dubnica a Veľký Krtíš (všade 15).

Žiar nad Hronom (25 namiesto 13 až 19 poslancov). Ku dňu vyhlásenia volieb do samosprávy obcí dňa 29. augusta 2002 nemalo mesto taký počet obyvateľov, aby mohlo mestské zastupiteľstvo rozhodnúť o tom, že počet poslancov stanoví na 25. To by bolo možné, ak by mesto malo viac než 20 000 obyvateľov. Žiar nad Hronom mal však podľa údajov ŠÚ SR k 1. júlu 2002 len 19 896 obyvateľov, a mesto nepresiahlo hranicu 20 000 obyvateľov ani k 31. decembru 2002, kedy ho obývalo 19 831 ľudí. Oproti voľbám v roku 1998, kedy v Žiari nad Hronom volili 35 poslancov došlo k zníženiu počtu na dnešných 25, z čoho vyplýva, že mestské zastupiteľstvo si bolo vedomé potreby znížiť počet poslancov v súlade s novelou zákona, avšak rozhodlo sa zaradiť sa do vyššej veľkostnej kategórie (v kategórii 20 001 – 50 000 zákon určuje rozmedzie počtu poslancov medzi 15 až 25).

Dolný Kubín (25 namiesto 13 až 19 poslancov). Identický prípad ako Žiar nad Hronom. Ku dňu vyhlásenia volieb do samosprávy obcí dňa 29. augusta 2002 nemalo mesto taký počet obyvateľov, aby mohlo mestské zastupiteľstvo rozhodnúť o tom, že počet poslancov stanoví na 25. To by bolo možné, ak by mesto malo viac než 20 000 obyvateľov. Dolný Kubín mal však podľa údajov ŠÚ SR k najbližšiemu dátumu, ku ktorému ich máme k dispozícii, teda k 1. júlu 2002 len 19 950 obyvateľov, a mesto nepresiahlo hranicu 20 000 obyvateľov ani k 31. decembru 2002, kedy ho obývalo 19 916 ľudí, čiže trend je navyše klesajúci. Oproti voľbám v roku 1998, kedy v Dolnom Kubíne volili 47 poslancov došlo k zníženiu počtu na dnešných 25, z čoho vyplýva, že mestské zastupiteľstvo si bolo vedomé nevyhnutnosť zníženia počet poslancov, avšak nekonalo úplne v súlade s literou novely zákona, keďže sa rozhodlo zaradiť mesto do vyššej veľkostnej kategórie (v kategórii 20 001 – 50 000 zákon určuje rozmedzie počtu poslancov medzi 15 až 25), a určiť tak počet poslancov na maximálne možný, a to dokonca pre vyššiu veľkostnú kategóriu.

Poslanci v takmer dvadsaťtisícových mestách Žiar nad Hronom a Dolný Kubín sa rozhodli, že v zastupiteľstve bude zasadať 25 poslancov, čo je rovnaký počet poslancov, aký má i Trenčín, krajské sídlo s počtom obyvateľov presahujúcim 50 000.

Kategória obcí 20 001 – 50 000 obyvateľov (15 až 25 poslancov)

Z 29 miest tejto kategórie má len 8 miest nižší než maximálny počet poslancov, žiadne mesto nevyužilo možnosť znížiť počet poslancov na minimálny počet definovaný zákonom.

Mestá s nižším než maximálnym počtom poslancov: Snina (18 poslancov), Bánovce nad Bebravou a Dubnica nad Váhom (19), Brezno a Spišská Nová Ves (21), Hlohovec a Považská Bystrica (23), Humenné (24).

Ružomberok (25 poslancov). Mestské zastupiteľstvo tvorilo v minulých volebných obdobiach do roku 2002 35 poslancov. Keďže takýto počet poslancov podľa novely zákona o obecnom zriadení môže mať od roku 2002 len obec s počtom obyvateľov nad 100 000, v Ružomberku boli nútení znížiť počet poslancov. Poslanci sa však rozhodli neokresať svoj počet výrazne, a stanovili ho na 25 poslancov, čo je maximálne možný počet podľa zákona. Podľa rozhodnutia zastupiteľstva z júna 2006, rovnaký počet poslancov ostane zachovaný i pre obdobie 2006 – 2010.

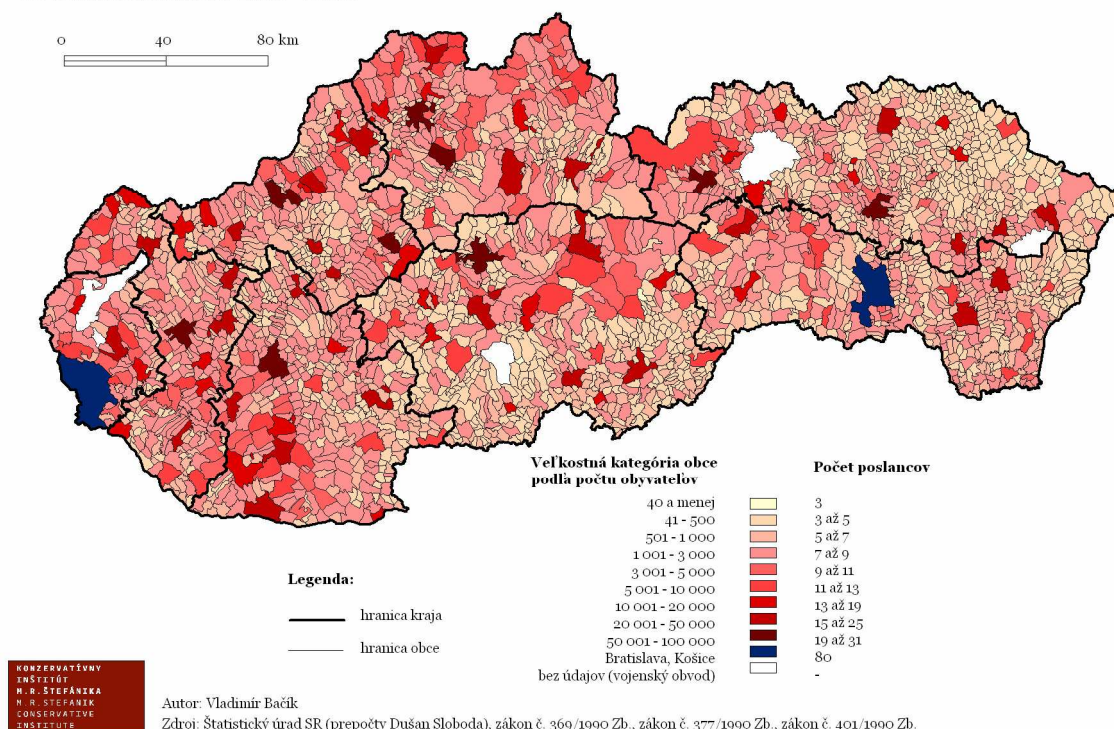
Kategória obcí 50 001 – 100 000 obyvateľov (19 až 31 poslancov)

Ide o kategóriu, v ktorej sa nachádza 9 miest. V 8 z nich rozhodli mestské zastupiteľstvá, že počet poslancov volených občanmi stanovujú na maximálne možný podľa zákona (31).

Trenčín (25 poslancov). Ako v jedinom meste s počtom obyvateľov nad 50 000 mestské zastupiteľstvo rozhodlo, že počet poslancov zníži na úroveň nižšiu než je maximálne možná podľa zákona. V Trenčíne rozhodli o znížení počtu poslancov zo 40 (volených v predošlých voľbách v roku 1998) na 25.

Prievidza, Poprad, Martin, Trnava, Banská Bystrica, Žilina, Nitra a Prešov (31 poslancov). Zástupcovia ľudu v týchto mestách rozhodli, že je nevyhnutné, aby správu vecí verejných vykonával maximálne možný počet poslancov, teda 31. V Prešove rozhodli, že tento počet ostane zachovaný i pre volebné obdobie 2006 – 2010. Pozitívnym príkladom je Poprad, kde sa poslanci už v apríli roku 2004 uzniesli na tom, že v komunálnych voľbách v roku 2006 budú Popradčania voliť len 23 poslancov.¹

Mapa č. 1: Počty poslancov v zastupiteľstvách obcí a miest Slovenskej republiky vo volebnom období 2002 - 2006

Pohľad na mapu č. 1 nám potvrdzuje, že Slovensko je krajinou s výrazne rozdrobenou sídelnou štruktúrou, pričom prevažujú malé obce s počtom obyvateľov do 1 000, s výraznou koncentráciou na severovýchode štátu a na juhu stredného Slovenska. Žiadna z týchto obcí by síce podľa zákona nemala mať viac než 7 poslancov, ale keďže tieto obce tvoria takmer dve tretiny všetkých obcí krajiny, kumulatívny počet ich poslancov nie je zanedbateľný. Ako je zrejmé i z tab. č. 2, v týchto obciach volia občania viac než polovicu (53,1%) všetkých komunálnych poslancov Slovenska. A to i napriek tomu, že tieto obce obýva len 16% z celkovej populácie SR. Pomer počtu voličov a počtu poslancov je v týchto veľkostných kategóriách výrazne vyšší než je v mestách.

¹ Zníženie počtu poslancov v Poprade bolo i objektom Hodnotenia ekonomických a sociálnych opatrení (HESO), ktoré pravidelne vykonáva INEKO za pomoci externých expertov, pričom „mnohí hodnotitelia zníženie počtu poslancov privítali, nielen ako spôsob šetrenia nákladov ale hlavne ako dôraz na vyššiu kvalitu a vážnosť jednotlivých poslancov. Viacerí členovia komisie na druhej strane zdôrazňovali zníženie reprezentatívnosti zastupiteľstva, a zníženú schopnosť boja proti korupcii. S výčitkou sa stretla aj radikálnosť kroku - postupné znižovanie by mohlo pomôcť nájsť vhodný kompromis medzi efektívnosťou a reprezentatívnosťou.“ (Šipoš 2004).

Tab. č. 2: Kumulatívny počet poslancov obecných a mestských zastupiteľstiev obcí a miest SR

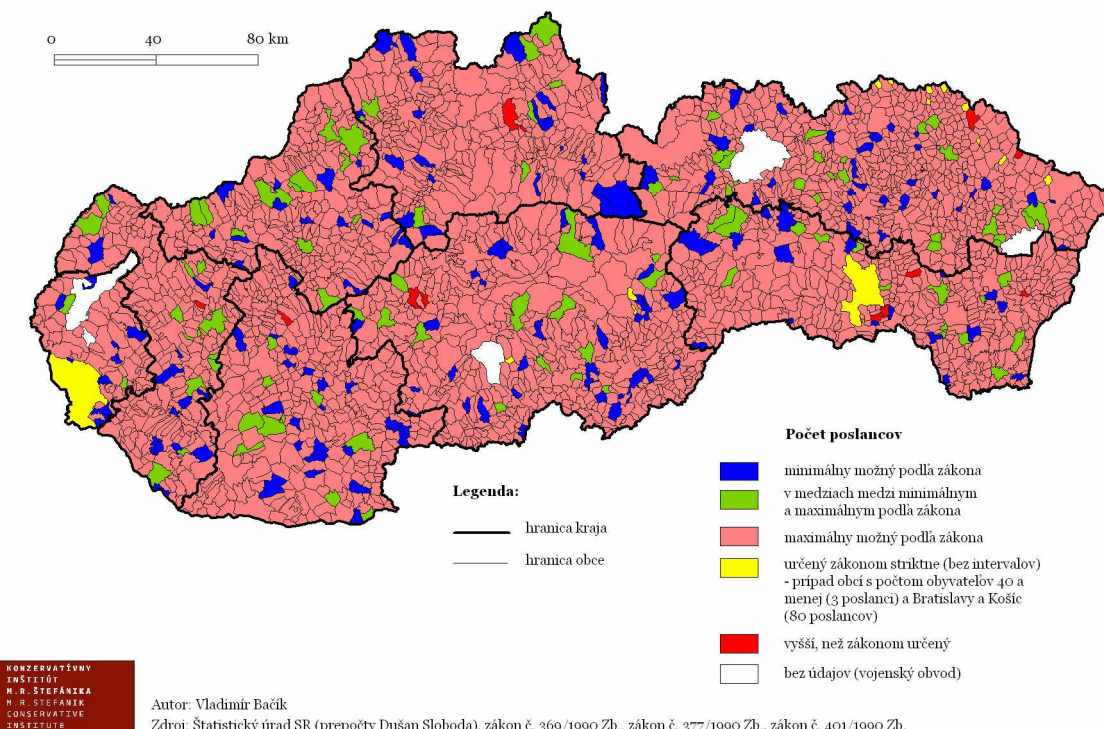
Veľkostná kategória obcí podľa počtu obyvateľov	Počet obcí	Počet poslancov			
		Stav dnes	Kumulatívny (podľa stavu dnes)		
			Absolútne	Relatívne (%)	
40 a menej	13	41 (*)	41	0,20	
41-500	1154	5707	5748	27,6	
501-1000	774	5316	11064	53,1	
1001-3000	721	6321	17385	83,4	
3001-5000	98	1054	18439	88,5	
5001-10000	55	688	19127	91,8	
10001-20000	32	581	19708	94,6	
20001-50000	29	693	20401	97,9	
50001-100000	9	273	20674	99,2	
100001 a viac	0	0	20674	99,2	
Košice	1	80	20754	99,6	
Bratislava	1	80	20834	100,0	
Spolu	2887	20834	-	-	

Zdroj: Štatistický úrad SR (prepočty autor), zákon 369/1990 Zb., zákon č. 377/1990 Zb., zákon č. 401/1990 Zb.

(*) Vyšší než maximálny počet poslancov podľa zákona je spôsobený tým, že v obci Olšinkov zvolili až 5 poslancov (namiesto 3 v súlade so zákonom)

Ako nám jasne napovedá mapa č. 2, poslanci zastupiteľstiev zväčša nevyužívajú možnosť znížiť svoj počet. Len v 168 obciach krajiny sa rozhodli poslanci odhlasovať zníženie svojho počtu na minimum, ktoré určuje zákon o obecnom zriadení pre tú-ktorú veľkostnú kategóriu obcí. V ďalších 94 obciach sa zastupiteľstvá uzniesli na tom, že počet poslancov stanovia v medziach daných zákonom medzi minimálnym a maximálnym počtom poslancov. Až v 2 610 (90,4%) obciach krajiny však platí, že na zasadnutiach zastupiteľstiev sa stretáva maximálny možný počet poslancov, ktorý pre obce jednotlivých veľkostných kategórií určuje zákon.

Mapa č. 2: Medzné počty poslancov v zastupiteľstvách obcí a miest Slovenskej republiky vo volebnom období 2002 - 2006

2. Počty poslancov v hlavnom meste SR Bratislave

Bratislavčania volia nielen 80-členné mestské zastupiteľstvo, ale i poslancov miestnych zastupiteľstiev 17 mestských častí. Minimálny, maximálny i aktuálny počet poslancov miestnych častí podľa jednotlivých veľkostných kategórií ukazuje tab. č. 3.

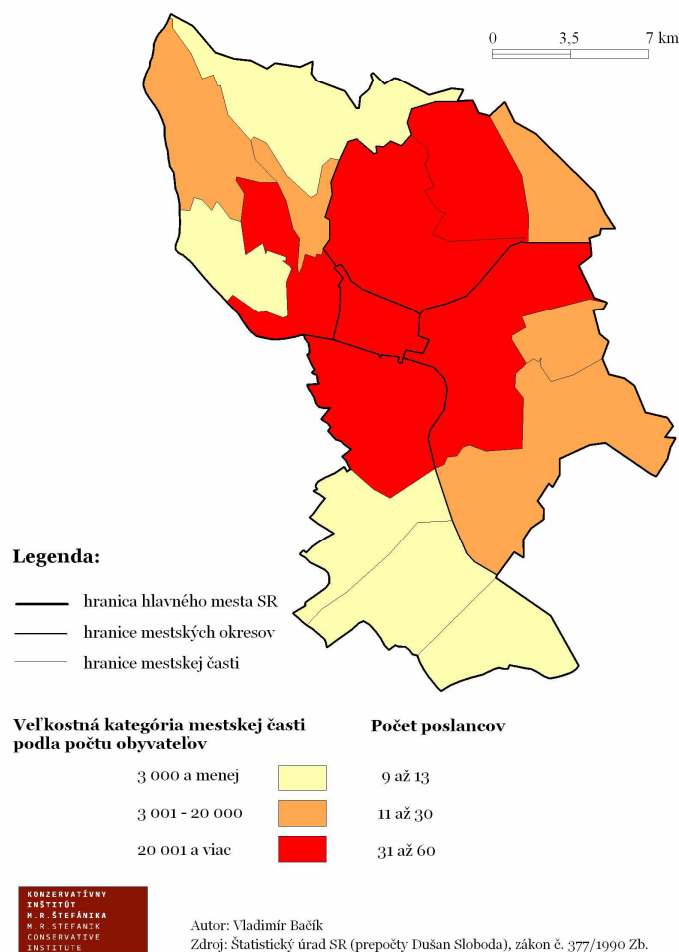
Tab. č. 3: Počet poslancov miestnych zastupiteľstiev mestských častí Bratislavy

Veľkostná kategória mestských častí podľa počtu obyvateľov	Počet mestských častí	Počet poslancov				Stav dnes
		Podľa zákona pre mestské časti danej veľkostnej kategórie		Celkovo za mestské časti danej veľkostnej kategórie		
		Minimálny	Maximálny	Minimálny	Maximálny	
3000 a menej	5	9	13	45	65	50
3001-20000	5	11	30	55	150	94
20001 a viac	7	31	60	217	420	252
Spolu	17	-	-	317	635	396

Zdroj: Štatistický úrad SR (prepočty autor), zákon č. 377/1990 Zb.

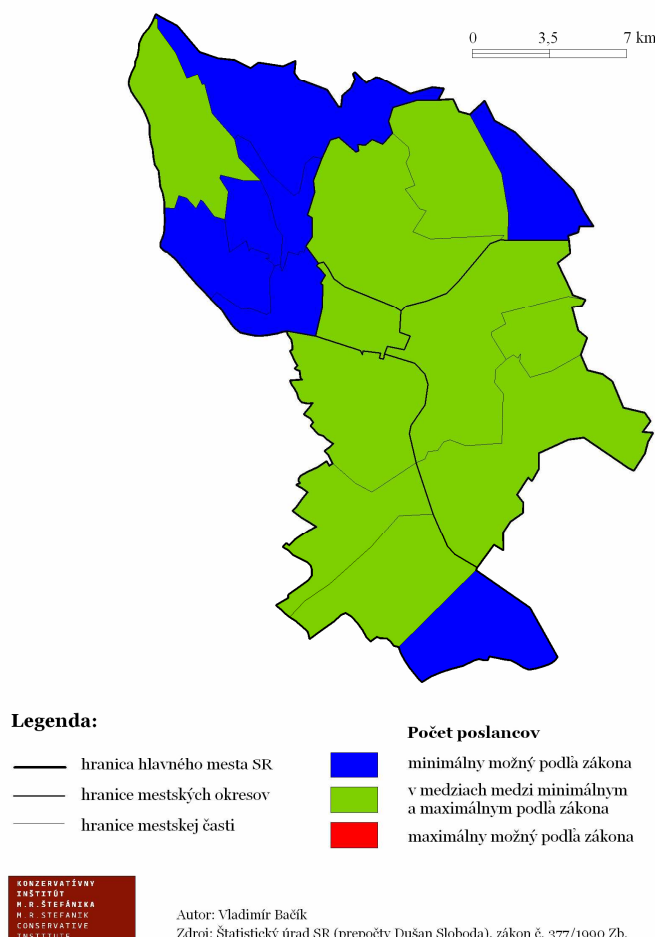
Ako vidieť z mapy č. 3, mestské časti Bratislavy s vyšším počtom obyvateľov, a teda i poslancov sa sústreďujú okolo centrálnej časti hlavného mesta tvorené Starým Mestom, na ktoré nadväzujú Petržalka, Ružinov, Nové Mesto, Rača, Karlova Ves a Dúbravka.

Mapa č. 3: Počty poslancov v miestnych zastupiteľstvách mestských častí hlavného mesta Slovenskej republiky Bratislavy vo volebnom období 2002 - 2006

Žiadna z mestských častí Bratislavy nevyužila možnosť stanoviť počet poslancov na maximálne možný tak, ako im to zákon o hlavnom meste SR Bratislave umožňuje. Na strane druhej, 7 mestských častí (Devín, Čunovo, Záhorská Bystrica, Vajnory, Lamač, Karlova Ves a Dúbravka) sa rozhodlo, že postačí, ak občanov budú v miestnych zastupiteľstvách zastupovať poslanci v minimálnom počte (viď mapa č. 4).

Mapa č. 4: Medzné počty poslancov v miestnych zastupiteľstvách mestských častí hlavného mesta Slovenskej republiky Bratislavy vo volebnom období 2002 - 2006

Treba si však uvedomiť, že počet poslancov mestských častí Bratislavy neurčuje tak ako pri ostatných obciach SR zákon č. 369/1990 Zb. o obecnom zriadení, ale zákon č. 377/1990 Zb. o hlavnom meste SR Bratislave. Tento zákon stanovuje pre veľkostné kategórie mestských častí odlišné rozmedzie počtu poslancov, než platí pre obce SR podľa zákona o obecnom zriadení. Ak by sa mal na mestské časti Bratislavy vzťahovať zákon o obecnom zriadení, v Bratislave by muselo ubudnúť 77 poslancov – ako vyplýva i z tab. č. 4, ide o rozdiel dnešného stavu 396 poslancov v porovnaní s maximálne možným počtom 319 poslancov podľa zákona o obecnom zriadení.

Lamač (11 poslancov). So svojimi 6 511 obyvateľmi je jediná mestská časť Bratislavy, ktorá má minimálny počet poslancov podľa zákona o hlavnom meste SR Bratislave a zároveň tento počet vyhovuje i podmienke minimálneho počtu poslancov pre obce danej veľkostnej kategórie (5 001 – 10 000 obyvateľov) podľa zákona o obecnom zriadení.

Okrem mestských častí Záhorská Bystrica, Vajnory, Lamač a Petržalka všetkých ostatných 13 mestských častí má vyšší počet poslancov, než si podľa zákona o obecnom zriadení môžu dovoliť voliť občania rovnako veľkých obcí a miest SR (viď tab. č. 4).

Rača (33 poslancov), **Nové Mesto** (40 poslancov), **Staré Mesto** (37 poslancov) a **Ružinov** (40 poslancov). Ide o mestské časti, ktorých počet obyvateľov sa pohybuje medzi 20 274 (Rača) a 69 692 (Ružinov), čo je menej, než má napr. počtom obyvateľov tretie najväčšie mesto SR Prešov s populáciou presahujúcou 90 000 ľudí. Napriek tomu, zmienené mestské časti Bratislavy majú vyšší počet poslancov, než má Prešov (31 poslancov). Poslanci Starého Mesta sa rozhodli svoj počet nemeniť a tak i v období 2006 – 2010 bude obyvateľov centra hlavného mesta zastupovať 37 poslancov. Naopak, ružinovskí poslanci sa uzniesli, že v nasledujúcom volebnom období bude ich počet nižší o deväť, čím mestská časť rozhodla dobrovoľne akceptovať hornú hranicu počtu poslancov (31 poslancov) tak, ako platí pre ostatné obce (mestá) SR veľkostnej kategórie s počtom obyvateľov nad 50 000 podľa zákona o obecnom zriadení.

Tab. č. 4: Počet poslancov miestnych zastupiteľstiev jednotlivých mestských častí Bratislavy

Veľkostná kategória mestských častí podľa počtu obyvateľov	Mestská časť	Počet obyvateľov k 1.7.2002	Stav dnes	Počet poslancov				Pomer počtu zvolených poslancov (dnešný stav) a minimálneho počtu poslancov podľa zákona č. 377/1990 Zb. (%)	Pomer počtu zvolených poslancov (dnešný stav) a minimálneho počtu poslancov podľa zákona č. 369/1990 Zb. (%)
				Podľa zákona č. 377/1990 Zb. pre mestské časti danej veľkostnej kategórie		Podľa zákona č. 369/1990 Zb. pre obce danej veľkostnej kategórie			
				Minimálny	Maximálny	Minimálny	Maximálny		
3000 a menej	Devín	896	9	9	13	5	7	100,0	180,0
	Čuňovo	917	9	9	13	5	7	100,0	180,0
	Jarovce	1 210	12	9	13	7	9	133,3	171,4
	Rusovce	1 984	11	9	13	7	9	122,2	157,1
	Záhorská Bystrica	2 176	9	9	13	7	9	100,0	128,6
3001-20000	Vajnory	4 014	11	11	30	9	11	100,0	122,2
	Lamač	6 511	11	11	30	11	13	100,0	100,0
	Devínska Nová Ves	15 448	24	11	30	13	19	218,2	184,6
	Vrakuňa	18 557	21	11	30	13	19	190,9	161,5
	Podunajské Biskupice	19 709	27	11	30	13	19	245,5	207,7
20001 a viac	Rača	20 274	33	31	60	15	25	106,5	220,0
	Karlova Ves	32 998	31	31	60	15	25	100,0	206,7
	Dúbravka	34 986	31	31	60	15	25	100,0	206,7
	Nové Mesto	37 289	40	31	60	15	25	129,0	266,7
	Staré Mesto	44 170	37	31	60	15	25	119,4	246,7
	Ružinov	69 692	40	31	60	19	31	129,0	210,5
	Petržalka	116 594	40	31	60	23	41	129,0	173,9
Spolu mestské časti Bratislavy	427 425	396	317	635	207	319	124,9	191,3	

Zdroj: Štatistický úrad SR (prepočty autor), zákon č. 369/1990 Zb., zákon č. 377/1990 Zb.

3. Počty poslancov v Košiciach

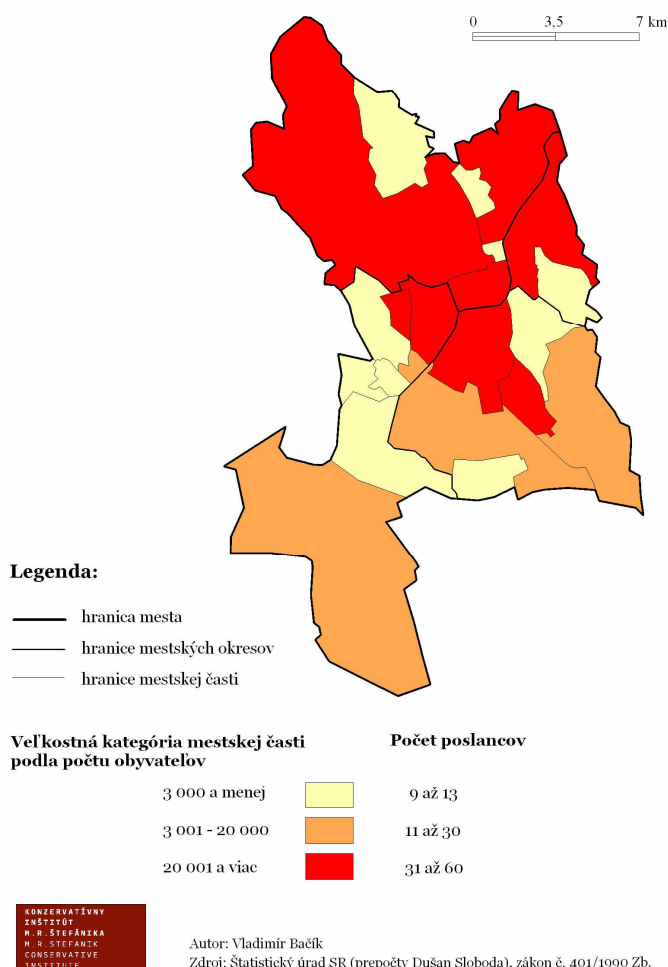
Košičania, podobne ako Bratislavčania, volia nielen 80-členné mestské zastupiteľstvo, ale i poslancov miestnych zastupiteľstiev mestských častí. Tých je v Košiciach dokonca až 22 (viď mapa č. 5). Minimálny, maximálny i aktuálny počet poslancov miestnych častí podľa jednotlivých veľkostných kategórií ukazuje tab. č. 5.

Tab. č. 5: Počet poslancov miestnych zastupiteľstiev mestských častí Košíc podľa zákona o meste Košice (stav 2002-2006)

Veľkostná kategória mestských častí podľa počtu obyvateľov	Počet mestských častí	Počet poslancov				Stav dnes
		Podľa zákona pre mestské časti danej veľkostnej kategórie		Celkovo za mestské časti danej veľkostnej kategórie		
		Minimálny	Maximálny	Minimálny	Maximálny	
3000 a menej	10	9	13	90	130	91
3001-20000	4	13	30	52	120	54
20001 a viac	8	31	60	248	480	269
Spolu	22	-	-	390	730	414

Zdroj: Štatistický úrad SR (prepočty autor), zákon č. 401/1990 Zb.

Mapa č. 5: Počty poslancov v miestnych zastupiteľstvách mestských častí mesta Košice vo volebnom období 2002 - 2006

Žiadna z mestských častí Košíc nevyužila možnosť stanoviť počet poslancov na maximálne možný tak, ako im to zákon o Košiciach umožňuje. Na strane druhej, až 12 mestských častí (viď tab. č. 6) sa rozhodlo, že postačí, ak občanov budú v miestnych zastupiteľstvách zastupovať poslanci v minimálnom počte, a v ďalších dvoch mestských častiach (Luník IX a Šebastovce) dokonca občania volili nižší než minimálny počet poslancov.

Podobne ako v prípade Bratislavy, i v Košiciach sa počet poslancov mestských častí neurčuje tak ako pri ostatných obciach SR na základe zákona č. 369/1990 Zb. o obecnom zriadení, ale podľa ustanovení zákona č. 401/1990 Zb. o meste Košice. Tento zákon stanovuje pre veľkostné kategórie mestských častí odlišné rozmedzie počtu poslancov, než platí pre obce SR podľa zákona o obecnom zriadení. Ak by sa mal na mestské časti Košíc vzťahovať zákon o obecnom zriadení, v Košiciach by muselo byť volených o 90 poslancov menej, než v súčasnosti – ako vyplýva i z tab. č. 6. Ide o rozdiel dnešného stavu 414 poslancov v porovnaní s maximálne možným počtom 324 poslancov podľa zákona o obecnom zriadení.

Tab. č. 6: Počet poslancov miestnych zastupiteľstiev jednotlivých mestských častí Košíc (stav 2002 - 2006)

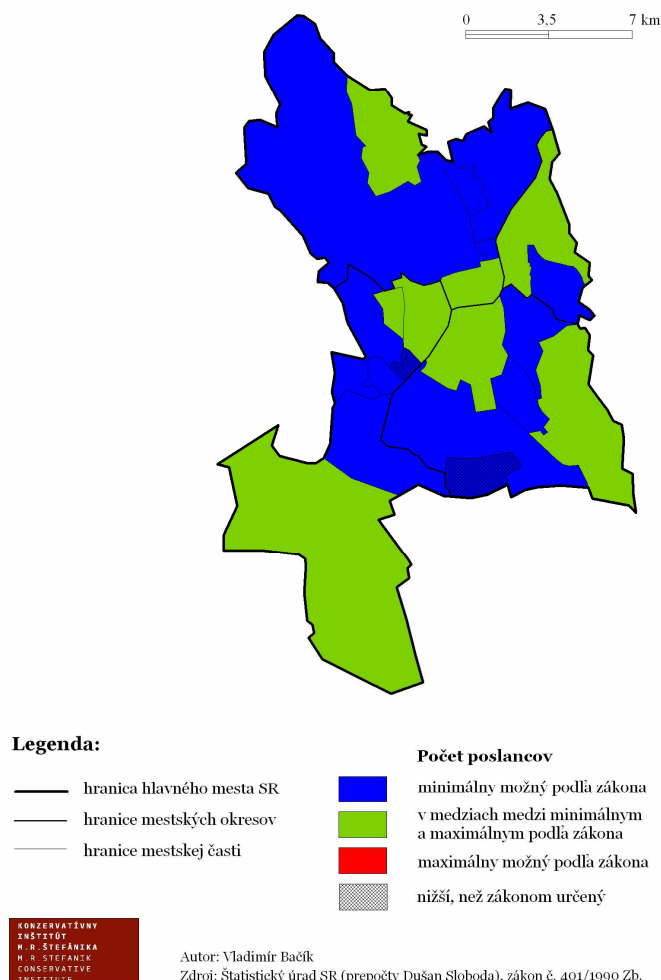
Veľkostná kategória mestských častí podľa počtu obyvateľov	Mestská časť	Počet obyvateľov k 1.7.2002	Stav dnes	Počet poslancov				Pomer počtu zvolených poslancov (dnešný stav) a minimálneho počtu poslancov podľa zákona č. 401/1990 Zb. (%)	Pomer počtu zvolených poslancov (dnešný stav) a minimálneho počtu poslancov podľa zákona č. 369/1990 Zb. (%)
				Podľa zákona č. 401/1990 Zb. pre mestské časti danej veľkostnej kategórie		Podľa zákona č. 369/1990 Zb. pre obce danej veľkostnej kategórie			
				Minimálny	Maximálny	Minimálny	Maximálny		
3000 a menej	Lorinčík	357	9	9	13	3	5	100,0	300,0
	Džungľa	446	9	9	13	3	5	100,0	300,0
	Šebastovce	606	7	9	13	5	7	77,8	140,0
	Kavečany	1 029	12	9	13	7	9	133,3	171,4
	Pereš	1 074	9	9	13	7	9	100,0	128,6
	Poľov	1 083	9	9	13	7	9	100,0	128,6
	Vyšné Opátske	1 504	9	9	13	7	9	100,0	128,6
	Myslava	1 680	9	9	13	7	9	100,0	128,6
	Ťahanovce	1 807	9	9	13	7	9	100,0	128,6
	Košická Nová Ves	2 325	9	9	13	7	9	100,0	128,6
	3001-20000	Barca	3 018	13	13	30	9	11	100,0
Krásna		3 458	15	13	30	9	11	115,4	166,7
Luník IX		4 593	9	13	30	9	11	69,2	100,0
Šaca		4 826	17	13	30	9	11	130,8	188,9
20001 a viac	Sever	20 209	31	31	60	15	25	100,0	206,7
	Staré Mesto	21 976	32	31	60	15	25	103,2	213,3
	Sídliisko Ťahanovce	22 882	31	31	60	15	25	100,0	206,7
	Juh	23 468	33	31	60	15	25	106,5	220,0
	Nad jazerom	24 908	31	31	60	15	25	100,0	206,7
	Sídliisko KVP	25 716	33	31	60	15	25	106,5	220,0
	Dargovských hrdinov	28 282	33	31	60	15	25	106,5	220,0
Západ	40 585	45	31	60	15	25	145,2	300,0	
Spolu mestské časti Košíc	235 832	414	390	730	216	324	106,2	191,7	

Zdroj: Štatistický úrad SR (prepočty autor), zákon č. 369/1990 Zb., zákon č. 401/1990 Zb.

Luník IX (9 poslancov). Neslávne známa mestská časť Košíc s počtom 4 593 obyvateľov prihlásených k trvalému pobytu je jedinou z mestských častí východoslovenskej metropoly, ktorá má taký počet poslancov, ktorý vyhovuje i podmienke minimálneho počtu poslancov pre obce danej veľkostnej kategórie (3 001 – 5 000 obyvateľov) podľa zákona o obecnom zriadení. Tento stav je však spôsobený tým, že v rámciestskej časti Luník IX bolo volených menej poslancov (9), než je dolná hranica počtu stanovená zákonom pre mestskú časť danej veľkostnej kategórie (13). Podobne vestskej časti Šebastovce volili občania menej poslancov (7), než určuje zákon o meste Košice (9 až 13).

Okrem spomínaného Luníka IX už len ďalších 6 počtom obyvateľov menších mestských častí (Pereš, Poľov, Vyšné Opátske, Myslava, Ťahanovce a Košická Nová Ves) Košíc nemá vyšší počet poslancov, než si podľa zákona o obecnom zriadení môžu dovoliť voliť občania rovnako veľkých obcí a miest SR (viď mapa č. 6).

Mapa č. 6: Medzné počty poslancov v miestnych zastupiteľstvách mestských častí mesta Košice vo volebnom období 2002 - 2006

Lorinčík a Džungľa (9 poslancov). Ide o početom obyvateľov najmenšie mestské časti Košíc (357 resp. 446 obyvateľov), ktoré však ako mestské časti požívajú privilegium voliť až 9 poslancov miestneho zastupiteľstva, pričom bežne v obciach ich veľkostnej kategórie v SR môžu kandidovať len 3 až 5 poslanci.

Západ (45 poslancov). Počtom obyvateľov (40 585) najväčšia mestská časť Košíc. Vo voľbách v roku 1998 sa na jej území uchádzali kandidáti na post poslancov o 45 miest v miestnom zastupiteľstve. Pre porovnanie, mestá vo veľkostnej kategórii 20 001 – 50 000, kam by Západ patril, nebyť špecifických ustanovení zákona o meste Košice, môžu voliť maximálne 25 poslancov. Túto hranicu početom poslancov však prekračujú i všetky ostatné mestské časti Košíc s početom obyvateľov nad 20 000 (viď tab. č. 6).

Isté zmeny v usporiadaní Košíc priniesol až zákon č. 222/2006 Z. z., ktorým sa novelizoval zákon o meste Košice, pričom sa zmenili i ustanovenia ohľadom počtu poslancov. Na základe tejto legislatívnej zmeny (viac v časti II. Legislatívny rámec) došlo i k zníženiu počtu poslancov v mestských častiach. Nižší počet poslancov budú môcť Košičania voliť už v komunálnych voľbách dňa 2. decembra 2006 (viď tab. č. 7).

Tab. č. 7: Počet poslancov miestnych zastupiteľstiev mestských častí Košíc podľa novely zákona o meste Košice (stav 2006-2010)

Veľkostná kategória mestských častí podľa počtu obyvateľov	Počet mestských častí	Počet poslancov				Stav (*)
		Podľa zákona pre mestské časti danej veľkostnej kategórie		Celkovo za mestské časti danej veľkostnej kategórie		
		Minimálny	Maximálny	Minimálny	Maximálny	
3000 a menej	10	5	9	50	90	?
3001-10000	4	9	13	36	52	?
10001-20000	0	13	19	0	0	?
20001 a viac	8	19	23	152	184	?
Spolu	22	-	-	238	326	?

Zdroj: zákon č. 222/2006 Z. z.

(*) k 1. septembru 2006 ešte neboli počty poslancov miestnych zastupiteľstiev vo všetkých 22 mestských častiach schválené

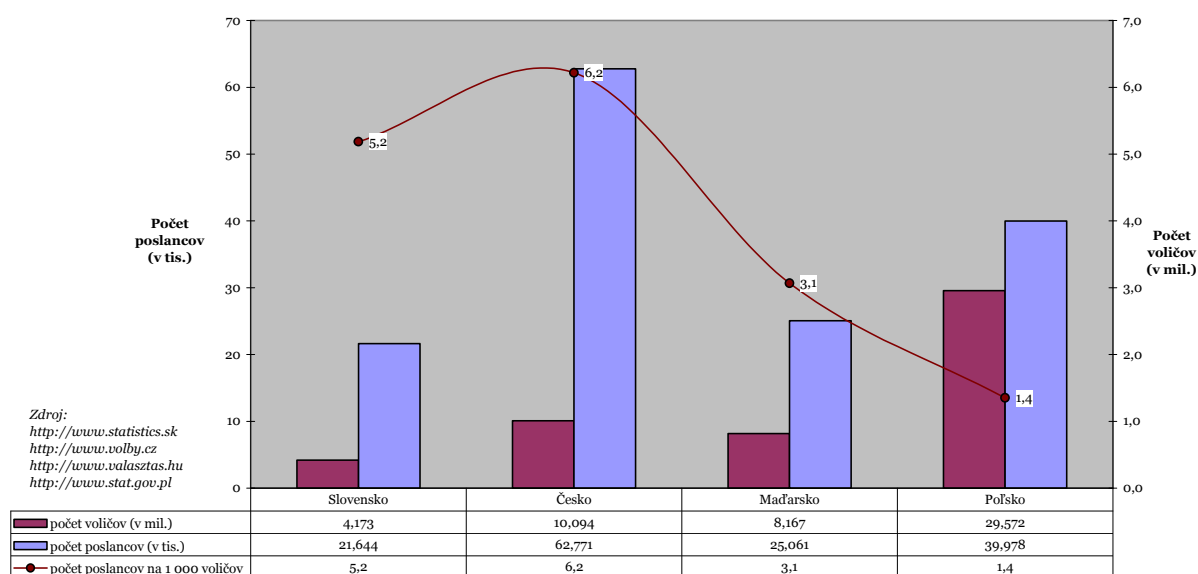
Počet poslancov miestnych zastupiteľstiev sa tak v Košiciach v období 2006 – 2010 zníži minimálne o 88 oproti súčasnému stavu 414 poslancov.

V. Porovnanie počtu komunálnych poslancov v krajinách V4

Krajiny Visegrádskej štvorky (V4) prešli po roku 1989 spoločnou cestou transformácie spoločnosti od neslobodnej totalitnej k slobodnej demokratickej. Tak ako v bývalom Československu, i v Maďarsku a Poľsku bola znovu obnovená tradícia spravovania vecí verejných na lokálnej úrovni. Vo všetkých krajinách V4 sa konali prvé slobodné voľby do samospráv obcí v roku 1990, pričom dĺžka volebného obdobia je identická, teda štvorročná. Pre potreby porovnania počtu poslancov, počtu voličov a ich pomeru sme preto vybrali údaje, ktoré sa viažu k volebnému obdobiu 2002 – 2006.

Ako vyplýva z grafu č. 2, pomer počtu poslancov na 1 000 voličov na Slovensku (5,2) je blízky tomu v Česku (6,2). Súvisí to nielen s nedávnou spoločnou históriou týchto dvoch krajín v rámci spoločného československého štátu, ale i s podobnou, výrazne rozdrobenou sídelnou štruktúrou (vysokým počtom obcí) a nevykonanou komunálnou reformou (združovanie či zlučovanie obcí). Na strane druhej, výrazne nižší počet poslancov na 1 000 voličov v Poľsku odráža práve fakt, že náš severný sused už má realizáciu komunálnej reformy úspešne za sebou.² Eventuálne zníženie počtu v SR teda tkvie v uskutočnení krokov smerujúcich ku komunálnej reforme.

Graf č. 2: Porovnanie počtu poslancov v krajinách V4 (obdobie 2002 - 2006)

² Počet obcí (*gmin*) v približne štyridsaťmiliónovom Poľsku je v súčasnosti len 2 478, pričom tie sú na vyššej úrovni združené do *powiatov*, a štatút *powiatu* má i ďalších 65 miest.

VI. Odmeňovanie poslancov v komunálnej politike

Je to paradoxné, ale pravidlá odmeňovania poslancov pôsobiacich v obecných, mestských či miestnych zastupiteľstvách neurčuje žiadny zákon, a to ani len rámcovo. Úplne iná je situácia starostov obcí a primátorov miest, ako i hlavných kontrolórov obcí, ktorých základné platy sú určené zákonmi.³

Hoci sa vo verejnej správe uplatňuje celkom 11 odmeňovacích predpisov (a ďalšie 4 osobitné zákony, ktorými sú upravené tarifné platy a základné stupnice platových taríf vybraných skupín zamestnancov), ktorými sa upravuje odmeňovanie zamestnancov vo verejnej správe, na takú špecifickú skupinu osôb pôsobiacich v samospráve, akou sú poslanci obecných, mestských a miestnych zastupiteľstiev, žiadny zo zákonov nepamätá.⁴

Pravidlá odmeňovania

Zásady odmeňovania si určujú a schvaľujú jednotlivo zastupiteľstvá – zväčša na základe tzv. odmeňovacích poriadkov, v ktorých je stanovená odmena poslanca fixne na základe počtu zasadnutí zastupiteľstva (či účasti na nich podľa prezenčnej listiny), alebo mesačne. Častým javom je i udeľovanie štvrťročných, polročných či koncoročných (tzv. vianočných) alebo „mimoriadnych“ odmien poslancom. Výška odmien závisí len od možnosti obecného rozpočtu a rozhodnutia poslancov, ktorí si ich – sami sebe – i schvaľujú.

Formy odmeňovania

Ide najmä o odmeny poslancom zastupiteľstva, ktorí *nie sú uvoľnení* zo zamestnania pre výkon funkcie. Tieto odmeny najčastejšie nadobúdajú nasledovné formy:

- základné (mesačné) odmeny,
- odmeny za účasť na zasadnutí zastupiteľstva,
- odmeny za účasť na zasadnutí rady (obecnej, mestskej či miestnej),
- odmeny z titulu funkcie:
 - o predsedu komisie,
 - o člena komisie,
 - o iné (za výkon sobášneho aktu, aktu slávnostného uvítania detí do života, atď.)
- jednorazové odmeny (štvrťročné, polročné, koncoročné, mimoriadne, atď.),
- paušálne náhrady (na náklady súvisiace s činnosťou a výkonom funkcie).

Ďalšou formou sú odmeny poslancom zastupiteľstva *dlhodobo uvoľneným* zo zamestnania pre výkon funkcie. Ide najmä o poslancov, ktorí sú zároveň vo funkcii zástupca starostu, resp. vybraní poslanci

³ Právne postavenie starostov obcí a primátorov miest ako i ustanovenie minimálnej výšky mesačného platu starostov a primátorov podľa počtu obyvateľov obce alebo mesta, ktorí majú na ich území trvalý pobyt, a ďalšie náležitosti súvisiace s výkonom funkcie, upravuje zákon č. 253/1994 Z. z. o právnom postavení a platových pomeroch starostov obcí a primátorov miest v znení neskorších predpisov. Podľa § 3 a § 4 tohto zákona starostovi patrí plat, ktorý je súčinom priemernej mesačnej mzdy zamestnanca v národnom hospodárstve vyčíslennej na základe údajov Štatistického úradu Slovenskej republiky za predchádzajúci kalendárny rok a násobku podľa počtu obyvateľov obce alebo mesta (deväť platových skupín podľa veľkosti obce).

Plat hlavného kontrolóra je súčinom priemernej mesačnej mzdy zamestnanca v národnom hospodárstve, vyčíslennej na základe údajov Štatistického úradu Slovenskej republiky za predchádzajúci kalendárny rok a koeficientu podľa počtu obyvateľov obce. Koeficient je upravený v § 18c zákona o obecnom zriadení.

⁴ Zákonmi sú upravené platové pomery niektorých ústavných činiteľov Slovenskej republiky (poslanci NR SR, prezident SR, predseda vlády SR a členovia vlády SR, ústavní sudcovia, predseda a podpredsedovia Najvyššieho kontrolného úradu SR, generálneho prokurátora SR), sudcov, prokurátorov, štátnych zamestnancov, zamestnancov pri výkone práce vo verejnom záujme (pedagogickí zamestnanci, vysokoškolskí učitelia, zdravotnícki zamestnanci), príslušníkov Policajného zboru, Slovenskej informačnej služby, Zboru väzenskej a justičnej stráže Slovenskej republiky a Železničnej polície, colníkov, hasičov a záchranárov, vojakov či duchovných.

pôsobiaci ako predsedovia komisií. Počet poslancov, ktorí sú dlhodobo uvoľnení, závisí len od rozhodnutia toho-ktorého zastupiteľstva. Prináleží im:

- mesačný plat (napr. vo výške nadväzujúcej percentuálne na plat starostu) a ďalšie odmeny.

Odmena za aktivitu alebo za „bytie“?

Odmeny poslancom sú zväčša stanovené fixne, a to buď mesačne alebo na základe účasti na zasadnutiach zastupiteľstva. Poslancov teda máločo motivuje k aktivite. Ako ukazuje i tab. č. 8, výška odmien rastie s počtom obyvateľov obce, mesta či mestskej časti, čo súvisí s vyšším rozpočtom, ktorým väčšie obce a mestá disponujú. Ročný „účet“ za prácu poslancov zastupiteľstva môže byť tak v tisícoch, alebo i miliónoch korún.

Tab. č. 8: Odmeňovanie poslancov zastupiteľstiev vo vybraných obciach a mestách SR (v SKK) (*)

Obec	Počet obyvateľov k 1.7.2002	Počet poslancov	Náhrada platu (mzdy)	Mesačná odmena	Odmena za účasť na zasadnutí zastupiteľstva	Odmena za účasť na zasadnutí rady	Odmena za funkciu predsedu výboru volebného obvodu (mestskej časti)	Odmena za funkciu predsedu komisie	Odmena člena komisie za účasť na zasadnutí komisie	Jednorázové a mimoriadne odmeny	Mesačný plat pre poslancov uvoľnených pre výkon funkcie
Podtureň	481	5	-	-	250	-	-	určí zastupiteľstvo na návrh starostu	-	určí zastupiteľstvo	-
Lipany	6 202	12	-	-	600	400	-	350	200	-	-
Železovce	7 501	12	-	1000	400 (len za mimoriadne zasadnutia)	-	500 (za účasť)	500 (za účasť)	300	-	náhrada ušlého zárobku vo výške priemerného zárobku
Šahy	8 066	13	-	-	600	400	400 (za účasť)	400 (za účasť)	200	-	-
Nové Mesto nad Váhom (**)	21 203	25	-	-	1000	1000	800 (za stretnutie s občanmi)	1000 (ročne)	200	-	-
Rimavská Sobota	25 019	25	-	-	1000	1800	500 (za účasť)	500 (za účasť)	200	-	-
Topoľčany	28 942	25	-	-	0,14	0,14	0,07 (mesačne)	0,07 (mesačne)	0,04 (mesačne)	-	-
(násobok priemernej mesačnej mzdy zamestnanca v národnom hospodárstve na základe údajov ŠÚ SR za predchádzajúci kalendárny rok)											
Bratislava - Nové Mesto	37 289	40	-	-	-	5000 (mesačne)	-	3800 (mesačne)	2600 (mesačne)	8000 (polročné - podľa účasti)	-
Bratislava - Staré Mesto	44 170	37	vo výške priemerného o zárobku (za dni, kedy sa účastní zasadnutí)	vo výške minimálnej mzdy platnej k 31.12. predošlého roka	500	500	-	500 (za účasť)	300 (za účasť)	do výšky 45 % z ročného úhrnu mesačných odmien vyplatených poslancom v predchádzajúcom roku	30 až 70% zo schváleného platu starostu (určuje starosta)
Poprad	56 132	31	-	-	2000	4000	3000 mesačne	-	500	-	-

Zdroj: <http://www.podturen.sk/>, <http://www.lipany.sk/>, <http://www.zelezovce.sk/>, <http://www.sahy.sk/>, <http://www.nove-mesto.sk/>, <http://www.rimavskasobota.sk/>, <http://www.topolcany.sk/>, <http://www.banm.sk/>, <http://www.staremesto.sk/>, <http://www.poprad.sk/>

(*) Pozn.: nejde o súhrn všetkých eventuálne možných vyplácaných odmien, len o ich selektívny výber

(**) Pozn.: úpravy každoročne podľa % inflácie

Košice – Juh (33 poslancov). Byť poslancom niektorých obcí, miest či mestských častí sa oplatí. Platí to i v košickej mestskej časti Juh (23 468 obyvateľov k 1. júlu 2002). Tamajší poslanci si napr. v roku 2004 schválili mimoriadne koncoročné odmeny vo výške rovnajúcej sa 70% súčtu ich riadnych mesačných odmien počas roka, čo v absolútnom vyjadrení znamenalo aspoň 29 400 korún na poslanca, pre niektorých až 41 160 korún a pre zástupcu starostu 121 800 korún. V roku 2005 sa zas páni poslanci rozhodli, že zmenia svoj odmeňovací poriadok tak, aby si mimoriadne odmeny nemuseli vôbec schvaľovať, a že im budú patriť automaticky, a to za každý kalendárny polrok vo výške 35% zo súčtu ich riadnych mesačných odmien. V roku 2004 minula mestská časť Košice – Juh na celkové odmeny poslancom vyše 3 milióny korún, v roku 2005 to bolo vyše 2 milióny (Vrábel 2005).

Koniec utajovania odmien

Netransparentnosť procesu odmeňovania poslancov donedávna nepodporovala len absencia zákonnej úpravy výšky odmien poslancov zastupiteľstiev, ale i zákon o ochrane osobných údajov, ktorý umožňoval nezverejňovať výšku odmien konkrétnych osôb, ktoré sú platené z verejných zdrojov (medzi nimi i komunálnych poslancov). Zmenu priniesla až novela zákona o slobodnom prístupe k informáciám, na základe ktorej od roka 2006 platí, že rokovania obecných zastupiteľstiev, na ktorých sa rozhoduje o odmenách starostov, poslancov alebo zamestnancov obcí a miest, by mali byť vždy verejné. Možnosti občianskej kontroly práce poslancov sa teda zvýšili.

VII. Závěry

Celkový pohľad na situáciu, pokiaľ ide o počet poslancov v obciach, mestách a mestských častiach jednotlivých veľkostných kategórií, ponúka súhrnne tab. č. 8.

Tab. č. 8: Počet poslancov obecných, mestských a miestnych zastupiteľstiev obcí a miest SR

Veľkostná kategória obcí podľa počtu obyvateľov	Počet obcí (mestských častí)	Počet poslancov				Stav dnes	Pomer počtu zvolených poslancov (dnešný stav) a minimálneho počtu poslancov podľa zákona (%)	Pomer počtu zvolených poslancov (dnešný stav) a maximálneho počtu poslancov podľa zákona (%)
		Podľa zákona pre obce (mestské časti) danej veľkostnej kategórie		Celkovo za obce (mestské časti) danej veľkostnej kategórie				
		Minimálny	Maximálny	Minimálny	Maximálny			
40 a menej	13	3	3	39	39	41 (*)	105,1	105,1
41-500	1154	3	5	3462	5770	5707	164,8	98,9
501-1000	774	5	7	3870	5418	5316	137,4	98,1
1001-3000	721	7	9	5047	6489	6321	125,2	97,4
3001-5000	98	9	11	882	1078	1054	119,5	97,8
5001-10000	55	11	13	605	715	688	113,7	96,2
10001-20000	32	13	19	416	608	581	139,7	95,6
20001-50000	29	15	25	435	725	693	159,3	95,6
50001-100000	9	19	31	171	279	273	159,6	97,8
100001 a viac	0	23	41	0	0	0	-	-
Košice	1	80	80	80	80	80	100,0	100,0
Košice - mestské časti:	22	-	-	390	730	414	106,2	56,7
3000 a menej	10	9	13	90	130	91	101,1	70,0
3001-20000	4	13	30	52	120	54	103,8	45,0
20001 a viac	8	31	60	248	480	269	108,5	56,0
Bratislava	1	80	80	80	80	80	100,0	100,0
Bratislava - mestské časti:	17	-	-	317	635	396	124,9	62,4
3000 a menej	5	9	13	45	65	50	111,1	76,9
3001-20000	5	11	30	55	150	94	170,9	62,7
20001 a viac	7	31	60	217	420	252	116,1	60,0
Spolu	2926	-	-	15794	22646	21644	137,0	95,6

Zdroj: Štatistický úrad SR (prepočty autor), zákon č. 369/1990 Zb., zákon č. 377/1990 Zb., zákon č. 401/1990 Zb.

(*) Vyšší než maximálny počet poslancov podľa zákona je spôsobený tým, že v obci Oľšinkov zvolili až 5 poslancov (namiesto 3 v súlade so zákonom)

Porovnanie pomeru počtu poslancov, ktorí boli zvolení vo voľbách a uplatňovali si svoj mandát, k maximálnemu počtu poslancov, ktorí mohli byť podľa zákonov zvolení, je 95,6%. Vyplýva z toho, že obce a mestá SR zväčša nevyužívajú možnosť znížiť počet poslancov a často zastupiteľstvá rozhodli tak, že stanovili počet volených poslancov na hornú úroveň ponúkanú v rámci medzí zákona (rozhodli sa tak v 2 610 obciach, čo je 90,4% obcí SR). Ukazuje sa, že nástroj, ktorým dostali poslanci možnosť rozhodovať o znížení svojho počtu, sa im často nechce použiť, takpovediac, proti sebe samým. Zákon o obecnom zriadení umožňuje znížiť počet obecných poslancov na Slovensku o takmer 6 000 (viď tab. č. 8).⁵

V komunálnych voľbách v roku 2002 malo možnosť voliť v SR 4 173 336 občanov zapísaných do zoznamov voličov, ktorí zvolili spolu 21 644 poslancov obecných, mestských a miestnych zastupiteľstiev. To znamená, že na 1 000 voličov pripadá v SR 5,2 zvoleného poslanca pôsobiaceho v komunálnej politike. Podobne vysoký počet poslancov, a to 6,2 na 1 000 voličov, zvolili v komunálnych voľbách i občania v Českej republike, ktorá podobne ako Slovensko ešte stále nezrealizovala komunálnu reformu a taktiež zápasí s rozdrobenosťou sídelnej štruktúry. Výrazne nižší počet poslancov na 1 000 voličov je napr. v Poľsku (1,4), kde už majú komunálnu reformu za sebou.

Napriek tomu, že zákon jasne stanovuje hornú hranicu pre počet poslancov, poukázali sme na to, že vo viacerých obciach a mestách obecné a mestské zastupiteľstvá, teda poslanci, rozhodli, že občania mali možnosť voliť vyšší než zákonom určený počet poslancov.

Opakované problémy s vykonaním volieb v malých obciach, ktoré sa stali v Príkrej a Šarbove, poukazujú na základné existenčné problémy, s ktorými obce s malým počtom obyvateľov zápasia. Je otázne, či sú tieto obce schopné plniť v rámci decentralizácie svoje funkcie tak, ako to vyplýva zo

⁵ I ak by sme chápali rozmedzia počtu poslancov pre obce jednotlivých veľkostných typov podľa počtu obyvateľov ako možnosť, ktorú zastupiteľstvá obcí majú na to, aby zväžili, kde sa v danom intervale podľa počtu obyvateľov nachádzajú a aj podľa toho si stanovili počet poslancov, je evidentné, že i keď vyše 90% obcí krajiny má dnes maximálny počet poslancov, nemajú dnes skoro všetky obce zároveň i počet obyvateľov na hornej hranici intervalov veľkostných typov.

zákonov. Taktiež, v malých obciach s ani nie dvomi desiatkami obyvateľov (voličov) ťažko možno hovoriť o „voľbe“, keďže nízky počet obyvateľov často len umožňuje postavenie jedného kandidáta na jeden mandát (starostu či poslanca).

Ako sme v štúdiu poukázali, existujú i výrazné nerovnosti medzi intervalmi určujúcimi počet poslancov v obciach (a mestách) na jednej strane, a intervalmi určujúcimi počet poslancov mestských častí Bratislavy a Košíc – teda jediných miest SR, ktorých usporiadanie sa riadi v tomto smere podľa osobitných zákonov. Voliči obcí a miest patriacich podľa počtu obyvateľov do rovnakej veľkostnej kategórie ako jednotlivé mestské časti Bratislavy a Košíc často majú možnosť voliť menej svojich zástupcov, než voliči našich dvoch veľkomiest. Bolo by preto vhodné upraviť zákon o hlavnom meste SR Bratislave a taktiež zákon o meste Košice tak, aby rozmedzia počtu poslancov pre jednotlivé veľkostné kategórie mestských častí boli v súlade so zákonom o obecnom zriadení. Nie je dôvod, aby mestské časti mali, (nielen) pokiaľ ide o počet poslancov, „špeciálny štatút“ a odlišovali sa od ostatných obcí SR.

Absencia zákonnej úpravy odmeňovania komunálnych poslancov, a najmä ich snahy o zatajovanie a aktívne nezverejňovanie odmien, ktoré páni poslanci sami sebe schvaľujú vo výške, akú si určia, často ukazuje v plnej nahote aroganciu moci poslancov zastupiteľstiev obcí, miest či mestských častí. S rastom počtu obyvateľov obce, mesta či mestskej časti sa zvyšuje príjem samosprávnych rozpočtov a ruke v ruke s týmto rastom sa často zvyšujú i odmeny poslancom. Zatiaľ čo v malých obciach môžu byť výdavky obecného rozpočtu na jedného poslanca v stovkách či tisíckach korún ročne, vo väčších sídlach ide často o desaťtisíce a v prípade niektorých poslancov s kumulovanými funkciami i viac než stotisíc korún. Príjmy poslancov z titulu ich funkcie sú nezriedka dopĺňané i odmenami za pôsobenie v dozorných radách spoločností s majetkovou účasťou miest a obcí. Sumárny „účet“ za prácu poslancov zastupiteľstva ako celku tak v mestách či v mestských častiach Bratislavy a Košíc vychádza často i v miliónoch ročne.

V malých obciach s počtom obyvateľov do 1 000, ktoré tvoria síce 67% všetkých obcí SR, avšak žije v nich len 16% celkovej populácie, je volených až 53,1% všetkých komunálnych poslancov Slovenska. Podstatné rozdiely v počte voličov pripadajúcich na jeden poslanecký mandát, ako i celkovo vysoký počet poslancov pripadajúcich na voličov (na jedného zvoleného poslanca pripadá menej než 200 voličov) by bolo možné vyriešiť komplexnou *komunálnou reformou*, vďaka ktorej by sa zredukoval počet správnych jednotiek na úrovni obcí v SR. V konečnom dôsledku by práve táto reforma znamenala i lacnejší a efektívnejší výkon verejnej správy na úrovni obcí a miest, a teda i obmedzenie plytvania prostriedkov daňovníkov.

VIII. Zdroje a použitá literatúra

SLAVÍK, V. (1994): Proces integrácie a dezintegrácie obcí v SR ako súčasť lokálnej politiky. In: Rozvoj vidieka. Zborník príspevkov z vedeckej konferencie v Nitre 7.-8. decembra 1994. Nitra, VŠP, s. 67 – 70.

SLOBODA, D. (2004): Charakter sídelnej štruktúry Slovenska ako predpoklad pre komunálnu reformu. Konzervatívny inštitút M. R. Štefánika, Bratislava, s. 11, <http://www.konzervativizmus.sk>

ŠÍPOŠ, G. (ed.) (2004): Projekt HESO-Regióny: apríl-jún 2004. Inštitút pre ekonomické a sociálne reformy (INEKO), Bratislava, http://www.ineko.sk/static/heso_regiony/2004-02.php

VRÁBEL, J. (2005): Južania extra odmeny neschvaľovali, a dostanú ich. Denník Korzár, Košice, 21. decembra 2005, <http://www.korzar.sk>

Český statistický úrad (2006): Aktuální složení zastupitelstev obcí podle výsledků voleb. Volby do zastupitelstev v obcích. Výsledky voleb, stav k 18.09.2006. Volební server ČSÚ, Praha, <http://www.volby.cz>

Štatistický úrad SR (1991): Voľby do orgánov samosprávy obcí (23.-24. november 1990). Výsledky volieb za SR. Informačný servis ŠÚ SR, Bratislava.

Štatistický úrad SR (1995): Voľby do orgánov samosprávy obcí (18.-19. november 1994). Výsledky volieb podľa obcí, miest, mestských častí. Informačný servis ŠÚ SR, Bratislava.

Štatistický úrad SR (1999): Voľby do orgánov samosprávy obcí (18.-19. december 1998). Výsledky volieb podľa obcí, miest, mestských častí. Informačný servis ŠÚ SR, Bratislava.

Štatistický úrad SR (2003): Počet obyvateľov podľa obcí, miest, mestských častí za rok 2002. Informačný servis ŠÚ SR, Bratislava.

Štatistický úrad SR (2003): Voľby do orgánov samosprávy obcí (6. a 7. december 2002). Výsledky volieb podľa obcí, miest, mestských častí. Informačný servis ŠÚ SR, Bratislava.

<http://www.stat.gov.pl>

<http://www.statistics.sk>

<http://www.valasztas.hu>

<http://www.volby.cz>

<http://www.podturen.sk/>

<http://www.lipany.sk/>

<http://www.zeliezovce.sk/>

<http://www.sahy.sk/>

<http://www.nove-mesto.sk/>

<http://www.rimavskasobota.sk>

<http://www.topolcany.sk/>

<http://www.banm.sk/>

<http://www.staremesto.sk/>

<http://www.poprad.sk/>

Zákon č. 346/1990 Zb. o voľbách do samosprávy obcí v znení neskorších predpisov

Zákon č. 369/1990 Zb. o obecnom zriadení v znení neskorších predpisov

Zákon č. 377/1990 Zb. o hlavnom meste Slovenskej republiky Bratislave v znení neskorších predpisov

Zákon č. 401/1990 Zb. o meste Košice v znení neskorších predpisov

Ústavný zákon 460/1992 Zb. (Ústava Slovenskej republiky) v znení neskorších ústavných zákonov

Zákon č. 253/1994 Z. z. o právnom postavení a platových pomeroch starostov obcí a primátorov miest v znení neskorších predpisov

IX. O autoroch

RNDr. Dušan Sloboda, analytik KI, vyštudoval regionálnu geografiu a od roku 2002 je externým doktorandom v odbore geografia a kartografia na Prírodovedeckej fakulte Univerzity Komenského v Bratislave. V rokoch 2001 – 2004 pracoval na odbore európskej integrácie Ministerstva výstavby a regionálneho rozvoja SR. V roku 2004 pôsobil tiež ako stážista na DG Regional Policy v rámci Európskej komisie v Bruseli. Špecializuje sa na oblasť regionálneho rozvoja, verejnej správy a na niektoré aspekty vzťahu Slovensko – EÚ.

Mgr. Vladimír Bačík, spracovateľ mapových výstupov, absolvent Prírodovedeckej fakulty Univerzity Komenského v Bratislave, odbor geografia a kartografia. Od roku 2002 je študentom internej formy postgraduálneho štúdia a od roku 2005 pracovníkom na Katedre humánnej geografie a demogeografie Prírodovedeckej fakulty UK. Viac na adrese: <http://www.fns.uniba.sk/~bacik>

Slovensko – krajina poslancov

Počty poslancov v komunálnej politike v SR

Autor: RNDr. Dušan Sloboda

Mapové výstupy: Mgr. Vladimír Bačík

Recenzent: Mgr. Ondrej Dostál

Neprešlo jazykovou korektúrou.

Copyright © Konzervatívny inštitút M. R. Štefánika

Konzervatívny inštitút M. R. Štefánika

Medená 5

811 02 Bratislava

tel.: 02 / 546 300 61

fax: 02 / 546 300 62

e-mail: conservative@institute.sk

web: <http://www.konzervativizmus.sk>